

— a legújabbban indult — *orvosi* lexikon méltó párja lehet. 1969-ben első kötetének megjelenését ígérik. Pontos áráról még nem tudjuk tájékoztatni a könyvtárosokat, a mű idejében történő megszerzésének fontosságát azonban egyetlen könyvtáros előtt sem kell hangsúlyoznunk. Ezért 150—210 Ft tartalékosságát tanácsoljuk.

Szépirodalmi (és szépirodalmat is megjelentető) egyéb kiadóink termésére e cikkben nem térünk ki. Hiszen egyrészt a könyvtárosok és a közvélemény a szép-

irodalmi műfajokról úgyis jobban értesül, másrészt a regények, novellák, költői és drámai művek ajánlása, valamint rangsorolása még a könyvtári terjesztés szempontjából is akkor biztonságos és célszerű, ha a könyv már megjelent, s kritikusa tartalmának és formájának alapos ismeretében szolid, megbízható felvilágosítást tud adni a mű tényleges értékeiről, helyéről a szerző életművében vagy a magyar szépirodalmi könyvtermésben.

Iszlai Zoltán

VITA A KÖNYVTÁRAK SZÓRAKOZTATÓ SZEREPÉRŐL

A „SZÓRAKOZTATÓ” ÉS „INFORMÁLÓ” KÖNYVTÁR

Azt hiszem, *Könczöl Imrének* igaza van abban (Könyvtáros, 1968. 5—6. sz.), hogy a közművelődési könyvtár hivatásának betöltése közben a jövőben mindinkább részt fog vállalni az olvasók *szórakoztatásából* is. Ezt a munkáját a kulturáltság legmagasabb színvonalán kell végeznie, ha a rádióval, a tv-vel, a szabad idő nyújtotta természetjárással és egyéb — más intézmények által kínált — új és új lehetőségekkel versenyben akar maradni. Nem zárva ki ebből még az olyan *élvezetes* körülmények közt lezajló ismeretterjesztést sem, mint amilyent évekkel ezelőtt láttam a Békéscsabai Megyei Könyvtárban, amikor a természetbeni javak, gyümölcsök sem hiányoztak az olvasói, a termelők, a hobbyból kertészkedők és a szakeladók találkozóiról. Új — szórakoztatást is nyújtó — módszerek alkalmazása nem röstellini való addig, amíg a jó ízlés határain belül vezetnek célhoz.

Emellett azonban *Imre Lajosnak* is igazat kell adnunk abban, ami a közművelődési könyvtár *információs* szolgálatát illeti (Könyvtáros, 1968. 7. sz.). Abban, hogy a könyvtár minél szélesebb körben tegye magát nélkülözhetlenné, nagy szerepe lehet bizonyos fajta kutató- és információs munkának, tevékenységnek. Nyilvánvaló, hogy ilyen igénnyel az olvasóknak csak egy bizonyos rétege lép majd föl, s nem is mindig a szó klasszikus értelmében vett olvasási érdekből. Akik a könyvtárak ebbeli szolgálatára rászorulnak, részben azok közül kerülnek ki, akik napi munkájukhoz, továbbképzésükhöz ott találják meg a könyveket. Akik munka után tanfolyamokra járnak, vizsgákra készülnek, és szükségből fordulnak a könyvtárhoz. Elsősorban ott, ahol a munkahelyen megfelelő könyvtár nem áll rendelkezésre. A közművelődési könyvtár ilyen igénybevétele azonban még nem jelent „olvasást”, ez még nem nyeresége az olvasó népért mozgalomnak, jelentősége más vonatkozásban méltó figyelemre.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a közművelődési könyvtáraknak falun és városban egyaránt a széles skálán mozgó helyismereti kutatás (múlt és jelen) hiteles helyévé kell lenniük, másszóval az ilyen vonatkozású információs szolgálat központjává is kell válniuk. Szinte alig akad olyan község- vagy várospolitikai kérdés, amelyben a döntés nélkülözhetné a reá vonatkozó történeti előzmények ismeretét. Ezt az információs feladatot is csak az a könyvtár töltheti be, amely falai között vagy falai körül meg tudja mozgatni a helytörténeti munkaközösséget.

A közművelődési könyvtáraknak részt kell vállalniuk az irodalmi mellett a zenei és képzőművészeti ízlésnevelésből is, természetesen szoros együttműködésben az annak végzésére hivatott intézményekkel, testületekkel, föltéve, ha van helyben zeneiskola, művészeti szakkör. A könyvtárnak kell e sok irányú művelődési munka ihlető és összetartó lelkévé válnia, s mindezt beállítania az olvasás, a szórakoztatás és a nevelés szolgálatába. Ez utóbbi már részben információs tevékenységgel is együtt jár.

Ami a szellemi „szolgáltatást” illeti, a könyvtárnak oda kell hatnia, hogy a nála tárolt, részben vagy egészben földolgozott, mindenesetre hozzáférhető adatok felhasználása nélkül a községet vagy várost érintő egyetlen kérdésben se lehessen döntést hozni. A jelennek a múlttal összefüggő kérdéseit a helyismereti adattár nyújthatja az érdeklődőnek vagy a hivatalos fórumnak. De ehhez az szükséges, hogy előbb létrejőjön ez a tájékoztató funkció, s mint tevékenységi forma azokra épüljön, akik a múltra és a jelenre vonatkozó adatokat módszeresen gyűjtik, rendezik, s

részben föl is dolgozzák. Ez nem jelenti azt, hogy valamennyi e munkában résztvevőnek helyben kell laknia. Hogy mi mindent tehet a könyvtár a helyi irodalmi és művészeti hagyományok föltárása érdekében, arra kitűnő példa — néhány könyven kiküszöbölhető tévedése ellenére is — a Veszprémi Megyei Könyvtár nemrég megjelent kiadványa a megye helységeinek irodalmi hagyományairól. Ezt helytörténeti síkon követnie kellene a zenei és a képzőművészeti hagyományok hasonló módszerrel történő számbavételének. Az ilyen munka a benne résztvevőkre is előnyrel jár, szellemi fejlődésük és tudásuk gyarapítása szempontjából, s a könyvtárra szintén hasznos, hisz köleszőző funkciója mellett tudományos vonatkozásban is növeli tekintélyét. (A műemlékügynek van ugyan külön gondozó szerve, de a helytörténeti munkaközösség mindig többet lát, mint a messze élő országos vagy megyei szerv.) Ehhez természetesen koncepciózus, hivatástudattól fűtött — a munkájuk értelmét igazolva látó — könyvtárosok kellene, akik a már jelzett tulajdonságok birtokában, a féltékenység ördögétől sem kísértve, a helyi társadalomból ki tudják választani és közreműködésre serkenteni azt a néhány embert, akik a gyűjtés, a rendszerezés és a földolgozás munkájában segítséget nyújthatnak a könyvtárnak, még ha netán helyben múzeum is működik. A helyi társadalom érdektelenségét, közönyét törheti át a könyvtár adatgyűjtő, informáló, az irodalmi, zenei és képzőművészeti ízlésnevelő tevékenységével s az egészséges patriotizmust szolgáló helyismereti munkásságával.

Természetesen nem arról van szó, hogy a könyvtár alakuljon át helytörténeti vagy szociológiai kutatócsoporttá. Ellenkezőleg: azért vállaljon többféle funkciót, hogy *mint könyvtár* igazolja nélkülözhetetlenségét.

Szij Rezső

AZ OLVASÓ SZÓHASZNÁLATA — ÉS VALÓDI IGÉNYE

Az elmúlt évben a könyvtárosi viták egyik központi témájává vált a szórakoztató irodalom — s ezen belül vagy éppen ezzel azonosítva — az ún. krimi iránti igény kérdése. Ebben a vitában sokan és sokoldalúan foglaltak állást nemcsak a Könyvtáros, de más irodalmi, szociológiai folyóirat hasábjain is. Némelyik nyilatkozat a mi könyvtárunkban a könyvtárosok körében túlságosan is élénk vitát váltott ki, ezáltal is jelezte a téma igazgalmas időszerű jellegét. A beszélgetésekből olyan következtetések születtek, amelyek bizonyos mértékig eltérnek az eddigi véleményektől, s ezért érzem kötelességemnek közreadni, esetleg további vitára ösztönözni a könyvtáros-közvéleményt.

Mennyivel könnyebb lenne a maximálisnál is magasabb példányszámban beszerezni néhány kommersz kiadványt, amivel a könyvesboltok kirakatai csábítják az izgalomra vágyó olvasót! Ezekkel kiszolgálhatnánk a leegyszerűsített, szokványos kívánságokat, vonzanánk a még nem olvasókat, kielégíthetnénk a „komoly könyveken már túllévő” sznobokat. Ügye méltatlan hozzánk e gondolat pusztá felvetése is, pedig e hónapok óta folyó „szórakoztató” vitában számos megnyilatkozás — ha túlozva is — idáig vezetett! Vitatkozni természetesen sok mindenben lehet, a véleménycsere hasznos és a gondolatébresztésre kiváló alkalom. Egy valami azonban nem képezheti vita tárgyát: e kérdésekben állást foglalni csak

a könyvtár művelődéspolitikai jelentőségéhez méltóan lehet. Ebből következik, hogy nekünk könyvtárosoknak a nehezebb részt kell választanunk. *Számunkra az a legfontosabb, hogyan értelmezzük a szórakozás, a krimi iránt megnyilvánuló igényt az olvasókkal való foglalkozás szempontjából.*

Olvasóink egy eléggé nagy hányada e szavakkal fordul hozzánk: „Izgalmas, szórakoztató könyvet kérek, valami krimit!” Vajon e naponta oly gyakran elhangzó kérések valóságos belső igényt fejeznek-e ki? Eszembe jut az a közismert mondas, hogy a szavak nem a gondolatok kifejezésére, hanem azok leplezésére szolgálnak. Bizony — ha túlzásnék is hat — sokszor így kell felfognunk olvasóink kívánságait éppen az ő érdekében. Természetesen részükről nem szándékos leplezésről, félrevezetésről van szó, hanem valami egészen másról. Miért kell jól odafigyelnünk a kimondott szavakra, külön jelentőséget tulajdonítanunk annak, hogyan fogalmazzák meg kérésüket az olvasók?

— Mert az emberek tekintélyes hányada bizonytalan saját elképzeléseiben, igényeiben. Kívánságaik gyakran inkább szerteágaznak, mintsem egy meghatározott pont felé, meghatározott irányba tartanak.

— Mert az egy bizonyos irányba tartó igények sem jelentik minden esetben ezek egyértelmű megfogalmazását, szabatos kifejezését.